

Heel even stond de trein stil

Colofon

ISBN: 978 94 6365 367 1

1e druk 2021

© 2021, Ina de Wilde

Exemplaren zijn te bestellen via de boekhandel
of rechtstreeks bij de uitgeverij:

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Foto auteur: Elena Raus

Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Heel even stond de trein stil

Ina de Wilde

Ik was als een jongen die op het strand speelt
en zich vermaakt door een nog mooiere steen
of schelp te vinden,
terwijl de grote oceaan van de waarheid
onontdekt voor mij lag.

Isaac Newton (1643)

Hoofdstuk 1

Is het toeval of moest het zo zijn?

Ik ben op weg met de nachttrein naar Luzern, mijn volgende overstap is om 05.00 uur in Basel en ik bevind me als enige passagier in een eersteklascoupé. Na de overstap in Düsseldorf ben ik in een diepe onrustige slaap gerold en ik word doodmoe wakker, m'n lijf doet pijn. Ik wrijf in mijn nek, heb een droge mond en kom moeizaam op aarde. Versuft, half verdoofd staar ik het duister in, als plotseling uit het niets een vlammend schouwspel zich voor mij openbaart. Ik ben klaarwakker.

Het is een angstaanjagende voorstelling, het bos brandt, een oranje vuurgloed kleurt de hemel, wind zweept de zwarte wolken op, jaagt ze weg als spoken langs de hemelboog, witte strepen snijden door zwiepende takken. Ik huiver, als vanzelf sta ik op en in trance verzamel ik mijn spullen.

Precies op het moment dat ik met mijn bagage het krappe halletje inloop, remt de trein met een schurend, hels kabaal en smak ik met een harde knal tegen de deur. Mijn hand, elleboog of mijn hoofd komt op de rode knop terecht, ik kan het me niet goed herinneren, en de trein staat in een mum van tijd stil. De deuren springen open en ik tuimel met mijn koffer en tas naar buiten het donker in, ik kom naast het spoor op een bed vol dennennaalden terecht en de trein dendert verder de nacht in, de dag tegemoet, en laat mij hier achter.

Volgens Democritus is toeval de afgod die mensen hebben gecreëerd om hun eigen radeloosheid goed te praten, en

vanuit de filosofische hoek wordt gezegd dat elke gebeurtenis niet zomaar willekeurig is, maar een reden heeft.

Vanaf mijn groene bed staar ik naar het zwart om me heen, ik duw mezelf een stukje omhoog. Een pijnscheut schiet door mijn arm, bij mijn elleboog voelt het klef. Voorzichtig rol ik m'n mouw een stukje op, warm dik vocht stroomt langs mijn vingers. Even blijf ik zo zitten, een rilling trekt door mijn lijf. Het is eind maart, de nachten zijn nog koud, er is vorst aan de grond.

Ik zet een paar stappen richting het spoor, glij uit over de vochtige naalden, opnieuw een pijnscheut. Met mijn lippen op elkaar geperst, herstel ik mijn houding. Een trein dendert voorbij, als een lichte kerstslinger versiert hij de donkere nacht en doet de zwarte hemel een paar seconden oplichten. Ik zal geduld moeten hebben, wachten tot ik zichtbaar ben. Ik doe bewust een paar trage stappen, de kou verhindert mij om te gaan zitten. 'Kom op, Fred,' spreek ik mijzelf moed in.

Eigenlijk heet ik Frederik, maar iedereen noemt me Fred, ik vind het prima, beter zelfs. Zonder poespas, een naam die past in alle milieus. Ik ben het prototype van een westerse man, ik kan gedurende mijn leven rekenen op geestelijke, financiële en lichamelijke bijstand én ik ben ook nog eens verzekerd voor alle kosten na mijn dood.

Langzaam verdwijnt de nacht en komt de zon verder omhoog, witte strepen worden warme stralen, de zwarte wolken kleuren grijsblauw. Het licht komt door de takken en ik kan mijn omgeving ontwaren, enkele meters schuin voor mij ligt het spoor. Mijn koffer staat rechtop tegen een stam, mijn tas ligt naast mij. Ik pak mijn mobiel eruit, een grijs beeld staart mij verontschuldigend aan. Ik vis een boxershirt uit

de koffer en scheur het met beleid aan flarden zodat het een reep verband wordt, ik prop een uiteinde van het windsel in mijn mond en wikkel het strak en trapsgewijs om mijn bloedende elleboog. Daarna maak ik de uiteinden vast met een stevige knoop. De stevigheid verlicht meteen mijn pijn. Ik loop de paar passen naar het spoor, laat tas en koffer achter, kijk naar de zwarte bielzen, stap zonder te twijfelen over een stalen staaf, kom in het grind terecht en draai een kwartslag zodat ik beide richtingen kan overzien. Wijdbeens, met mijn rug naar het woud, sta ik daar tussen de dwarsliggers en vol vertrouwen tuur ik in de verte.

Na zeker een half uur hoor ik het ritmische *kadunk* dat al snel luider wordt, de trein komt als een razende stier op mij af. Tijd om ook maar iets te doen zodat ik word opgemerkt, is er niet, geschrokken spring ik terug. Als de volgende trein voorbijkomt, sta ik zwaaiend naast het spoor, hij is mij binnen een halve seconde gepasseerd. Ik pak mijn rode sweater uit de koffer en probeer het opnieuw. Ik zwaai steeds harder en schreeuw het uit, tevergeefs. Moedeloos overzie ik mijn situatie, achter mij het dichte woud, voor mij het spoor, een levenloze mobiel in mijn tas en geen idee waar ik mij precies bevind. Ik besluit te gaan lopen langs het spoor. Als ik maar lang genoeg doorloop, verschijnt er vanzelf een station.

Hoofdstuk 2

Hoelang zou ik hebben gelopen? Geen idee. Stopt er in dit onbewoonbare gebied sowieso wel een trein? Voordat ik ook maar een mens zie, ben ik een dag of dagen verder. Resoluut verander ik mijn richting, niet wetende wat de gevolgen zullen zijn.

Er is geen pad, dus dwars door het hoge naaldbos zoek ik mijn weg. Hoge, rechte stammen begeleiden mij. Na ongeveer een uur kom ik uit op een open stukje weide, zacht groen mos kijkt mij verleidelijk aan. Zonnestralen komen hier zonder belemmering naar beneden en verwarmen me.

De zon staat recht boven mij, het moet rond het middaguur zijn, vermoeid ga ik zitten op het zachte mos, tegen een ruwe stam. Uit de tas haal ik een flesje water en een reep, het is een snack vol met noten, haver en andere energieversterkers. Ik bijt een eerste stukje eraf en kauw behoedzaam, heel langzaam maal ik het fijn en vermeng het gruis met speeksel, net zolang tot ik het wel moet doorslikken. Op het moment dat de hap met het vocht door mijn keel glijdt, sluit ik gelukzalig mijn ogen. De rest van de reep berg ik zorgvuldig op.

In Luzern zou er nu een lange tafel zijn gedekt, kristallen glazen met de dunne steel naar boven en porselein op een wit, linnen tafellaken. Er zou ook een ellenlange buffettafel staan, versierd met bloemen, met aan beide uiteinden symbolisch een opgezette pauw. Maar eerst zou ik mij melden bij de balie, 'Fred van Vleuten', om vervolgens in mijn kamer neer te vallen op het grote bed.

Even later zou er op de deur worden geklopt en zou ik koffie krijgen met broodjes, verschillende soorten beleg, een

gekookt ei en vers vruchtensap. Daarna zou ik naar beneden gaan voor het welkomstprotocol, door al die jaren een routineus gebeuren, te beginnen bij de introductietoespraak, gevolgd door de presentatie van het programma van deze meeting. Ik zou daar tussen allemaal onbekenden staan, vreemden met hetzelfde motto: de vooruitgang.

Zij zullen mij daar niet missen, ze weten nauwelijks wie ik ben.

~

Mijn elleboog steekt, ik wil het niet voelen. Optimistisch vervolg ik mijn pad, dat geen echt pad is, maar een warrig woud. Een schitterend fluitorkest, warme stralen die sporadisch tussen de takken doorbreken, hoge boomstammen als stabiele Ionische zuilen vergezellen me, en zomaar, wat on-samenhangend, begin ik een hymne op dit woud te zingen. *'Dit is waarheid, dit is vrijheid, nog niet genoeg, waarom ik vroeg ...'* Op de wijs van *Vader Jacob*, ik voel me nog prima.

Zo'n tien jaar werk ik als ontwerper en sinds een jaar of zes ben ik dé architect. Ik ontwerp vooral grote gebouwen en kantoorpanden, af en toe een woningblok waarbij de gemeente mij dan vraagt om zoveel mogelijk woninkjes in dat blok te krijgen. Ik weet dat ik er goed in ben. De invloed – of wat er ook maar aan doet denken – van het communisme, het Oostblok, waar alle grauwe huizenblokken als een eenheidsworst kaarsrecht in het gelid staan, de gedachte dat ieder mens gelijk is, moet uit het straatbeeld verdwijnen, uniformiteit moet omgezet worden in pluriformiteit. Blokken steen, kubussen, lege ruimtes omtoveren tot paleizen. Kronkelige straten met aan weerszijden bijzondere huizen met veel glas, ramen die vanaf de grond doorlopen

tot het dak, de schoorsteen die door de ruimtes loopt zodat er geen warmte verloren gaat, een verlichte fontein in de hal, gekleurde gevels en huizen krijgen van mij een persoonlijk accent.

Ik ben goed in mijn werk en ontwerp het best in de winter. De soberheid buiten maakt mijn fantasie uitbundig, de grauwe wintermaanden laten mijn creaties bloeien.

~

Liz verwacht me over vier dagen. Dat er geen contact tussen ons is, is voor haar gewoon, ik ben aan het werk en dat weet ze. Ook zij mist me niet. We gaan onze eigen weg, beiden willen we dat.

Toen ik haar ontmoette, heette ze nog Alieze, maar dat vond ze ordinair naast Frederik, dus werd het al gauw Ellis. Nu men mij Fred noemt – zij vertikt het om mij zo te noemen – had ze beter haar oorspronkelijke naam kunnen houden. En Alieze met de lange blonde haren, werd Ellis met de gestylede lokken. Tegenwoordig heet ze Liz, en heeft ze een moderne, kortgeknipte coupe. Haar kapsel werd net als haar naam met de jaren steeds korter.

Ze zal na een dag of vijf misschien gaan denken: Frederik had al terug moeten zijn.

Ik ben niet onmisbaar. Mijn bevrijdende zucht weerkaatst tussen de bomen, het zachte, zoemende geluid vergezelt me een tijdje. Als vanzelf loop ik lichter en ik kom uit bij een vriendelijk ogend, open gedeelte waar het licht zijn ruimte vindt.

Ik haal mijn jas uit de koffer die ik als een matras op de grond uitrol, van mijn trui maak ik een kussen en het flesje water, waar ik eerst een slok uitneem, leg ik in de volle zon.

Van de reep neem ik een muizenhapje, ik maal het fijn en geniet opnieuw wanneer ik de hap doorslik. De zon is niet meer op z'n hoogst, maar nog wel heerlijk warm. Ik sluit mijn ogen.

Hoelang is het geleden dat ik in de buitenlucht heb geslapen? Ik was vijftien of zestien en ik herinner me het staren in de nacht naar de ontelbare sterren, de verliefdheden zonder resultaat maar het verlangen zo mooi. Opnieuw beleef ik op deze woelige bosgrond het intense naar binnen gerichte bestaan in mijn puberjaren, het verdrietig zijn om onvervulde dromen, een ongewisse toekomst, dat ik niet bijzonder was, de machteloosheid, mijn kleinheid en onbenulligheid. Hoe ik mij toen door mijn bestaan heen worstelde, alles zo oprecht, dit ten diepste voelen van ongelukkig zijn.

Ik zak weg in een bodemloze diepte, een totale uitputting overstroomt mij. Mijn slaap is vrij van deadlines, targets en post-its.

Hoofdstuk 3

Tijdens het lopen moet ik mijzelf tegenhouden, de afdaling houdt geruime tijd aan. Ik pluk een handvol naalden uit de toppen van de jonge dennenboompjes, deze zijn verser dan de grondnaalden, ik prop ze in het flesje, en ik druk dit terug tussen mijn kleding om het water warm te houden. De thee moet eerst een poosje trekken, geduld hebben nu. Dennenthee is goed voor alles, het zit boordevol vitamine C, het verhoogt de weerstand, werkt ontspannend en kan depressies voorkomen.

De grond wordt vlakker, het lopen iets makkelijker. Zou dit betekenen dat het einde in zicht is? Bij elke stap die ik zet, verwacht ik een begaanbaar pad te zien. Maar nee, geen enkel weggetje te bekennen.

De bomen staan steeds dichter op elkaar, de grond ligt vol struiken, takken, geknakte bomen, ik klim, struikel, kruip door dit dichtbeboste gedeelte. Waarom ben ik niet gewoon door blijven lopen langs het spoor? Het is of ik rondjes loop, de donkere stammen lijken op elkaar, de krakende takken als een spookgeluid, ik ril en krijg een zwaar en onheilspellend voor gevoel. Het zingen is allang gestopt, de warme stralen bereiken mij niet meer. Overal om mij heen zijn de hoge stammen van de dennen- en sparrenbomen, alsof ze verstoppertje met me spelen en ik de verklikker ben. Als een klein kind moet ik met de handen voor mijn ogen tot honderd tellen. Bij negenennegentig laten ze mij weer van voren af aan beginnen om zo nooit bij de honderd uit te komen, en wanneer ik dan uiteindelijk toch mijn ogen opendoe, is elke stam van plaats verwisseld.

Ik moet plassen, het kletteren van de krachtige straal op de grond, mijn hand om mijn penis en de vertrouwde handelingen verjagen mijn spookgedachten voor even. Ik knoop mijn broek dicht en strek mijn rug.

Het licht wordt minder, de avond zal komen, de vorst ook, en zoals het nu is, zal ik de nacht buiten moeten doorbrengen. Moeizaam zoek ik in het schemerduister mijn weg, een bleek, grijs maanlicht als trouwe metgezel, de lucht is helder. Na een tijd komt mijn lichaam terecht in een verdovende roes, alsof ik opium heb gebruikt, het zorgt ervoor dat ik honger en vermoeidheid niet voel. De drug laat me zweven, een gek geluksgevoel trekt door me heen, tot ik uiteindelijk aan mijn vermoeidheid toe moet geven en uitgeput neerzak op de grond.

Onheilspellend stil en donker wordt het, eenzaamheid glijdt als een zware deken over mij heen, maar verwarmt me niet. Met gesloten ogen, met het hoofd in mijn gevouwen armen op opgetrokken knieën, wacht ik als een foetus op de bevrijding. Verlaten en volledig teruggeworpen op mijzelf. Mis ik wel iemand? Het blijft stil in mij ...

Het enige geluid en beetje beweging zijn die van mijn ademhaling. Ik leef nog. Ik geef me over, laat alles gaan, en ik zink weg in een bodemloos gat.

Daar in die eenzame zwarte uren, tijdens mijn langzaam verdwijnen, meegezogen door de zwaartekracht, komt er van heel ver een sonoor geluid binnen, aangenaam en helder. Een korte tijd later klinkt opnieuw het heldere *koekoek*, alsof ik niet mag wegvallen. De verlegen vogel, de vogel die zo graag alleen mag zijn, roept mij, houdt mij wakker met zijn 'kom op'. Ik hef mijn hoofd, zie niets, maar hoor het harmonieuze gezang door dit oneindige bos. Ik gehoorzaam

deze vogel, duw moeizaam mijn verkrampte lijf overeind en ga staan. Een trui, jas en broek haal ik uit de koffer en trek die aan over mijn kleren, ik ga zitten op de kleine koffer en in warmte gehuld neem ik een paar slokken van de lauwe, overheerlijke thee.

~

In Luzern zou de buffettafel ondertussen vol staan met internationale gerechten, met als Nederlandse specialiteit de aardappel: gekookt, gebakken, krieltjes, schijfjes, blokjes, uit de oven, puree, frieten. Rechts en links van mij zou er een onbekende zijn aangeschoven uit de architectuur, de bouw- of zakenwereld, wellicht een hij met een dubbele windsor of een zij met een vleugje Chanel nummer 5. Misschien draagt recht tegenover mij wel iemand een artistiek gilet van te gekke kleuren, met daarnaast een manager met in zijn borstzakje een pen met het logo van zijn bedrijf. Zelf draag ik mijn bordeauxrode sweater waar ik vanmorgen vroeg mee heb staan zwaaien. We zouden ons aan elkaar hebben voorgesteld, een hand, een knik, een glimlach, en over onze resultaten hebben gepraat, niet overdreven, want dat maakt ons ongeloofwaardig, maar met gepaste woorden. De lach gebeiteld op onze gezichten, genoeg drank, net niet te veel, wij zijn beschaafde lui.

Die avond zou ik me tevreden douchen en in mijn eentje in een tweepersoonsbed glijden om de volgende dag de conferentie bij te wonen, connecties te versterken, innovatieve ideeën aan te horen en nieuwe klanten te werven, om na afloop de nachttrein terug naar Nederland te nemen. Dit hele toneelstuk zou zich afspelen in een perfect gepland chronologisch verloop.

Een golf van misselijkheid overspoelt mij en verraadt mijn weerzin. Mijn jarenlange ingemetselde en dichtgetimmerde leventje, mijn assimilatie, mijn plooiën naar de ander om goedkeuring, de bevestiging, het kiezen voor veiligheid. Ik, de verlegen jongen die zo graag alleen mocht zijn, werd geboren in een veilig nest waar ik mij, vanaf het moment dat ik de dingen bewust meemaakte, nooit meer thuis heb gevoeld.

Ik kijk omhoog naar het bleke licht dat de maan mij schenkt. Mijn woorden komen als vanzelf, stijgen omhoog de zwarte nacht in, de belofte die ik afleg, zittend op mijn koffer en waar de maan en de koekoek getuige van zijn: 'Als ik hieruit kom, dan word ik wie ik wil zijn!'

Hoofdstuk 4

Mijn nieuwe dag in dit bos, als ontbijt eet ik de laatste hap van de snack en ik neem een slokje uit de fles. Plechtig ga ik staan en geef een saluut aan deze voor mij bijzondere plek door met mijn hand kort tegen mijn voorhoofd te tikken, na dit eerbetoon vervolg ik mijn weg. Mijn belofte dat ik word wie ik wil zijn, draag ik mee. En als ik dit niet overleef, dan blijf ik wie ik altijd was, de man die al jaren dood is.

Vandaag is als de dag van gisteren, kriskas zoek ik mijn weg. Het wordt langzaam warmer, ik trek mijn extra kleding uit en doe deze terug in de koffer, dat loopt beter. Ik mijmer wat voor mijzelf uit. *Frederik*, met de klemtoon op de laatste lettergreep, *Liz'* zinnen beginnen vaak met *ik*. Ik wil, ik ga, ik moet, ik zal, en daarom begrijp ik wel waarom zij me *Frederik* is blijven noemen.

Maar wat kan ik af en toe heimwee hebben naar de naam Erik, uitgesproken door Zaria, met die schurende klank van die eerste letter, waar de e langzaam omhoog kringelt tot een ie, en daar dan heel eventjes blijft hangen.

Ik ben duidelijk aan het klimmen. Mijn tas en paarse koffer sleep ik mee omhoog, ik laat ze niet achter, die twee geven mij houvast. Op de grond liggen veel rijpe, grijsbruine den-nenappels van wel acht centimeter lang. Ik stop ze in mijn tas, de groene, nog onrijpe vruchten laat ik liggen. Mijn natuurbewuste moeder leerde mij al jong de overdaad aan wat het land ons gaf te herkennen. De geuren, het voedsel, de wisselende vergezichten, de grilligheid, de farce van de maakbaarheid, het ongrijpbare en het niet na te bootsen pa-

let aan kleuren. Ze leerde me van de vruchten sap te maken en van de bladeren voeding.

Onze maaltijden bestonden voornamelijk uit eerlijke producten, biologisch, onbespoten en van zuivere handel. Mijn moeder wilde goed zijn voor mens en natuur. Jarenlang gaf ze bijles aan de allochtone kinderen in onze stad en ging daar hélemaal voor. Stellig was ze in haar opvatting dat deze jongeren kansen moesten krijgen. ‘Pas wanneer die kinderen de taal kennen, kunnen ze vooruitkomen in Nederland en een bestaan opbouwen,’ zei ze dikwijls.

Zo kwam ook de zestienjarige Zaria uit Syrië driemaal per week bij ons thuis voor haar Nederlandse les. Met haar ouders en haar oudere broer Asmarom was ze gevlucht voor het dictatoriale regime van Assad. Alles achter hen latend, was het gezin eerst de grens overgestoken naar Turkije, was daar terechtgekomen in een vluchtelingenkamp, om uiteindelijk via Griekenland als politieke vluchtelingen in een Nederlands kamp terecht te komen.

Mijn moeder was dol op Zaria en gunde haar al het mooie en het goede van de wereld en een gouden toekomst.

Zaria met de fluwelen ogen noemde mij al vrij snel Erik. Wanneer ze hard om mij moest lachen en haar hoofd daarbij achterover hield, gleed haar hidjab naar achteren, kwamen haar zwarte krullen tevoorschijn en kon ik haar borsten door haar truitje heen zien.

Ook toen ze mijn naam allang voluit kon uitspreken, bleef zij me Erik noemen. De e die ze op die weifelende manier uitsprak, zodat ik telkens opnieuw smolt wanneer ze mijn naam noemde. Ik was net vijftien en voor het eerst verliefd.

We lagen op een groot badlaken naast elkaar in een weiland, vóór ons in de verte het kanaal waar zwarte vrachtschepen gestaag over het water gleden, achter ons hoorde

je de auto's racen, boven ons de blauwe, wolkeloze lucht. En wij daartussen op het zachte velours laken, een hemelbed, afgezonderd van de rest van de mensheid, geïsoleerd van de buitenwereld, niets kon ons gebeuren, dachten we. Ik maakte van onze jassen twee hoofdkussens, we plukten madeliefjes en kriebelden elkaar met hoge grassprietten.

Zaria was zeker een jaar bij ons, toen mijn moeder op een dag vertelde – ze keek me daarbij niet aan – dat Zaria niet meer bij ons kwam omdat ze een nieuw bijlesadres had gevonden, meer uitleg kreeg ik niet.

Mijn moeder ontving voor haar trouwe en jarenlange inzet als vrijwilliger een lintje, er kwam een feestje met na afloop een hapje en een drankje in onze Franse tuin – geïnspireerd op de tuinen van Versailles – compleet met fontein en beeldhouwwerk.

Wat heb ik, als de domme, blinde, verliefde idioot die ik als zestienjarige jongen was, naar Zaria gezocht tijdens dat feestje. Ik had het al meteen kunnen weten, er was geen enkele vluchteling te bekennen.